

AUTOREFERAT

I. Imię i nazwisko: Anna Sobieska

II. Posiadane dyplomy i stopnie naukowe:

1997 – **Magister filologii polskiej w zakresie literaturoznawstwa i językoznawstwa**, dyplom wydany przez Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego na podstawie rozprawy: *Wizja Ukrainy i jej wartościowanie w poezji Józefa Łobodowskiego*.

Promotor: prof. dr hab. Jadwiga Sawicka (Uniwersytet Warszawski).

2003 – **Doktor nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa**, dyplom wydany przez Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego na podstawie dysertacji: *Twórczość Bolesława Leśmiana w kręgu filozoficznej myśli symbolizmu rosyjskiego*.

Promotor: prof. dr hab. Jadwiga Sawicka (Uniwersytet Warszawski); Recenzenci: prof. dr hab. Michał Głowiński (Instytut Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk), prof. dr hab. Ewa Paczoska (Uniwersytet Warszawski).

III. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

1997-2003 **doktorantka w Zakładzie Literatury XX wieku** Instytutu Literatury Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego (stypendiowane studia doktoranckie).

od 2004 **adiunkt w Zespole „Literatura i Konteksty”** Instytutu Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk.

od 2011 **adiunkt w Ośrodku Studiów Kulturowych i Literaturoznawczych nad Komunizmem** Instytutu Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk.

od 2014 **kierownik Zespołu Komparatystyki Literackiej i Badań Imagologicznych** Instytutu Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk.

IV. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach naukowych i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.):

a) Monografia autorska:

Wokół Aleksandra Błoka. Z dziejów polskich fascynacji kulturą i literaturą rosyjską, Wydawnictwo Instytutu Badań Literackich PAN, Warszawa 2015, ss. 448, ISBN 978-83-61750-62-8.

b) Omówienie celu naukowego ww. pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania.

Monografia autorska *Wokół Aleksandra Błoka. Z dziejów polskich fascynacji kulturą i literaturą rosyjską* poświęcona została polskiej recepcji twórczości jednego z najwybitniejszych poetów rosyjskich XX wieku; jest analizą fenomenu popularności dzieła Aleksandra Błoka w Polsce międzywojennej, próbą odpowiedzi na pytanie, na czym polegała jego atrakcyjność dla polskich czytelników, jak oddziaływało, na ile obecne było w świadomości twórców literatury polskiej tego okresu. Jest to zarazem także studium losów kultury rosyjskiej w Polsce, próba odtworzenia kulturowo-psychologicznego paradygmatu określającego pokolenia polskich intelektualistów, dla których lektura twórczości tego poety była doświadczeniem konstytuującym ich własną biografię. Jako taka monografia wypełnia więc poważną lukę zarówno w badaniach komparatystycznych poświęconych polsko-rosyjskim kontaktom kulturowym i związkom literackim, jak i w międzynarodowych studiach literaturoznawczych nad dziełem klasyka literatury rosyjskiej. Przedstawione w niej wyniki analiz pozwalają zrewidować rzeczywisty stan wiedzy o przyczynach polsko-rosyjskich konfliktów, polskiej rusofobii i wypieranego ze świadomości polskiego rusofilstwa; „Błokowska perspektywa” wymusza reinterpretację dotychczasowych ustaleń dotyczących pisarstwa większości międzywojennych twórców.

Monografia łączy dwie perspektywy: bibliograficzno-analityczną i interpretacyjną. Jej pierwsze dwie części: *Rossica non leguntur (ruskoje nie czitajetsia)*, czyli „czarny romans” *Młodej Polski* oraz złożona z kilkunastu rozdziałów: *Bolszewicka hipnoza czy „griozofars”?* *O Aleksandrze Błoku w Polsce międzywojennej*, gromadzą przede wszystkim świadectwa

fascynacji postacią poety, wskazują nazwiska twórców nim zainteresowanych bądź o nim wzmiankujących, są tropieniem analogii, badaniem dialogów nawiązywanych z jego dziełem. Upodabniają się więc do katalogu danych, do bazy bibliograficznej upamiętniającej to, co zapoznane. Takie ułożenie kolekcji danych jest jednak tylko pierwszym etapem, spłaceniem daniny należnej zapomnianym dziś już często ludziom i ich czasom. Odtworzony na początku „katalog” faktów pozwolił w częściach dalszych ukazać fenomen popularności Błoka w Polsce jako zjawisko, w którym – niby w matriosce – ukrywa się wiele innych problemów związanych z recepcją literatury rosyjskiej, z polskimi fobiami, z toczącymi się wówczas ideologicznymi bataliami. Nazwisko Błoka pojawiało się bowiem w centrum zupełnie nie-Błokowskich problemów. I nie znaczy to tylko, że zainteresowanie poetą było uwikłane w gry polityczne i w antyrosyjskie uprzedzenia. Paradygmat psychologiczny reprezentowany przez poezję Błoka, pewne toposy narracyjne, jakie wiązały się z zapisaną w jego poezji biografią, dowodzą rodzenia się nowej świadomości, nowej formacji mentalnej, w której zderzyły się: romantyczny mistycyzm wieku XIX, dekadentyzm i wyzwania pragmatyczne epoki rewolucji. Błok stawał się przykładem wymuszonych przez historię przekształceń symboliczno-romantycznego stylu kultury i uosobieniem konsekwencji dokonującej się transformacji. Uwikłanie poety w procesy dziejowe, historiozoficzne napięcie jego twórczości czyniło zeń niejako symbol epoki. Toteż opowiadając o „polskim Błoku”, nie można było poprzestać wyłącznie na przybliżaniu samego artysty i jego dzieła. Należało pokazać wszystkie społeczno-polityczne i psychologiczne powiązania towarzyszące dziejom recepcji jego twórczości na terenach byłej Rzeczypospolitej końca wieku XIX i tej już suwerennej, wyzwolonej spod władzy rosyjskiego zaborcy – Drugiej Rzeczypospolitej; wpływ wydarzeń historycznych i polityki, stereotypów etnicznych, poczucia traumy i innych skomplikowanych wewnętrznie, „trudnych” emocji, pośrednio tylko i częściowo jedynie związanych z odbiorem literatury rosyjskiej.

Wśród zagadnień, które uznane zostały w monografii za niezbędne do właściwego nakreślenia obrazu dokonujących się, wspomnianych już procesów, z Błokiem, Rosją i zmianą paradygmatu psychologiczno-kulturowego związanych, znalazły się trzy bardzo szeroko zakrojone kręgi tematyczno-problemowe. Stały się one niejako osią, wokół której ułożono wątki istotne dla odpowiedniego ujęcia całości i rozpoznania konfiguracji napięć pulsujących wewnątrz skomplikowanego systemu. Jako pierwszy taki krąg przedstawione zostały zagadnienia dotyczące rosyjskiego dyskursu erotycznego, ponieważ to na ich przykładzie stosunkowo najłatwiej można prześledzić zarówno zmiany dokonujące się w